

EVANGÉLIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi fekvetésben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákospalotára (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskeresztúri lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN BLATNICZKY PÁL
 ágfalvi esperes-lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS
 eperjesi főgym. igazgató.

Megjelenik hetenként egy iven
 A lap ára:
 Egész évre 14 K
 Félévre 7 K
 Egyes szám ára 40 f.
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal 40 K
 Állandó hirdetéses megrendezés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Közigazgatási bizottságok.** Duszik Lajos. — **A zsinat és az autonómia.** Farkas Gejza. — **A zsinati tanügyi bizottság ülése.** — **Belélet.** — **Pályázatok és hirdetések.**

Közigazgatási bizottságok.

A zsinati anyagnak egyik legfontosabb részlete az egyháztanácsai helyesebben: „közigazgatási bizottság“-nak nevezendő adminisztratív szervnek az egyházközigazgatás valamennyi fórumán kontemplált megépítése. A bizottság az eszmét elvetélte, de — indokait elfogadta; ugyanis azt mondta ki, hogy a szakbizottságok és az elnökség hatásköre bővüljön ki a szűkebb keretű jelentéktelenebb ügyek elintézésével.

E kérdés anyagában az elv és a gyakorlat dilemmája van elrejtve. Egyházunk legszebb elve: a jogyenlőség, a demokrácia, melynek folyamánya a nagy nyilvánosság jogán legfőbb adminisztratív tényezővé fejlődött különböző fokozatu közgyűlés, lép itt látszólagos kiegyenlíthetetlen összeütközésbe az ügykezelés gyorsaságával, olcsóságával és alaposságával, szoval: a reális élet nagy követelményeivel s a döntést keresők érdekeivel. Az ellentét látszólagos esupán. Mert az elv demonstrálása s az ügykezelés gördülékenysége csak akkor jut ellentétbe, ha a két kívánalom egy tényező elé lép. Így volt ez eddig. A közgyűlés szép formásaival: komoly ünnepies exordiumával, a jelentésekkel, a nagy választásokkal s a kitért ajtaju nagy nyilvánossággal, a mely nélkül a közgyűlés keret nélküli, ám maradjon meg annak, amivé a természete formálja: **az egyházfokozat egész egyetemét érintő ügyek fórumának.** Ez a maga nagy közönségével, impozáns mozdulataival alkalmatlan is a szűk érdekerületet érintő ügyek intézésére. Itt, ezeknél kezdődik a gyűlés elnéptelenedése az ügyeket elreferálni előadók, vagy a tárgyszóban hátul állók megcsappanó érdeklődésének lassu holdfogyatkozása, itt kezdődik a mi közgyűléseink rendes ünneprontója: az álmos unalom.

Mit jelent ez? Maga e processus kiabálja az áment, az „ügy legyen“-t a Balla Jenő egyh. felügyelő indítványára, melyet a tiszavidéki egyházmegyén s a fizsai kerületen keresztül az egyetemes lelkészegyesület is magáévá tett.

A „közigazgatási bizottság“ felvetett gondolata testet kíván, hogy éljen s a mi közigazgatásunk szélesenedes levegőjét megmozgassa. Szükség van erre a szélesebb s döntő hatáskörű bizottságra! Ha adminisztrációnkba leendő beiktatásával nem is lesz esetleg olcsóbb ügykezelésünk, de hogy gyorsabb és alaposabb lesz — ez pedig elég nyereség, — kétségtelen. E bizottság akkor és annyszor ülésezhet, amennyiszor az ügyszaporodás, vagy sürgősség meg-

kívánja. Ha az érdekelteket kihallgathatja, nyilvános is lesz, mert ma csak azok alkotják az egyes ügyek tárgyalása alatt közgyűléseink „nyilvánosságát“, a kik érdekelve vannak. Hatásköri összeközösés eshetősége — bár ez összeközösés nem jár holtakkal és sebesültekkel — a minimális lesz, ha mint Balla Jenő helyesen jegyzi meg — a kellő adminisztratív érzék vezérli az ügyosztó egyházi hatóságokat, az elnökségeket. Egy kérdés vár feleletet: mi lesz a felebezési fórum? A közgyűlés-e, vagy pedig a magasabb közigazgatási fórum hasonló rendeltetésű bizottsága? Ez a bizottság azután fakultative legyen megszerkesztve, hogy kebelében az eddig fennálló bizottságok funkciója egyesíthető legyen. Tagjait a közgyűlés válassza bizonyos időre.

Ha ilyen bizottság szervezése kimondatnék, a közgyűlések tagsága is revizió alá kerülne, mert a zsinati javaslatban tervezett hivatalos szavazatok szaporítása képviselők helyett a kiküldött képviselők száma volna fokozandó. E tekintetben nem is demokratikus a mi zsinati törvénytervezetünk épp azért, mert a hivatalos szavazatok szaporítását célozza még olyan szembeszökően célzatos intézkedéssel is, aminő pl. a püspöki titkárnak hivatalból tagsági joga a kerületi gyűlésen. Püspöki titkár, akinek nagyon mérsekelt egyházközségi joga van, egyszerre kerületi faktorrá avanszál. Quo jure és quam ob rem???

Ez az a bizonyos klikk, amitől Dr. Meskó László egházmegyei felügyelő ur tiszteletre méltó aggodással tart. De a bizottságnak reméljük mégis csak az lehet a tagja, *aki ért az egyházi közigazgatáshoz*. Szakjértségiak itéletében pedig könnyű lélekkel nyugszunk meg, még ha netalán klikkekre tördelődik is az a bizottság, de jogtalanul felénk tolt aulikus elemek, servilismusából — mennél kevesebbet!

Ez a veszedelem; nem pedig az egyházi életben érdemeiknél fogva elő-

térbe került súlyosabb egyéniségek esetleges pártoskodása, mely provokálhat sok, veszedelmes vitát, de az igazságot e viták nem fogják magukban fullasztani. Sőt!

A Balla Jenő indítványát az élet irta elő. Álmos közgyűlések helyett eleven, mozgalmas és mély nyomokat hagyó testületi megmozdulások jöjjenek. Nagy kérdések vetődjenek fel, *általános érdekű* ügyek kerüljenek szőnyegre.

Ezt kívánja közgyűléseink tekintélye s egyházunk érdeke. S ugyancsak ez kívánja a gyors és alapos adminisztrációt.

Duszik Lajos.

A zsinat és az autonomia.

II.

Hogy tudja a Bizottság vagy majd a zsinat a szabad választás jogát összeegyeztetni — a tervezett új elvi megállapodással? Mihelyt a választásba bárkinek másnak beleszólása van — megszűnt az szabad választás lenni. Választásaink a tervezett elvi álláspont mellett le fognak sülyedni a megyei, illetőleg a községi választások niveaujára, a hol is a választást vezető fórum (szolgabírói azt mondja: válasszatok, a kit akartok, de én ezt akarom!) És ha soha senki hírét se hallotta, az lesz a megválasztott.

De hogy tudja az elvi álláspontot összeegyeztetni a régi háromszázéves gyakorlattal s az ecclesiának eltulajdoníthatlan jogával; hogy a Zsin. Tv. 11-ik §-ával? Megállhat még ez a két dolog egymás mellett? Vagy talán a 11. §. kihagyása terveltetik? Mert ha nem, akkor a 11 § nem lesz ezentul egyéb, mint fából csinált vas-karika.

Azt mondhatnók hogy a választás már eddig sem volt szabad. Igaz, hogy a választás szobrának mind több és több része, minden új szabályrendelet alkotásánál (a melyek gyártása pedig gyors egymásutánban következett egymásra) egy egy más és más tagja tört le — alig is maradt már rajta valami — mint a feje, s most a doktorok azt mondják: vágjuk le azt is!

Dagy a discretionalis jog és akkor nincs 11 § többé. Dagy a 11 §. s akkor nem lehet discretionalis jog! Pedig nem csekély azok száma, a kik Okolicsányi Gy. zsinati tag véleményén vagyunk, a ki azt írja „Már a legközelebb tartott zsinatnak határozmányai demokratikus szellem-

ben hozattak meg, midőn többek között kimondotta, hogy minden jog és hatalom magából az egyházközségeből indul ki. Ha tehát ev. egyházunk egyetemének egész szervezete az egyházközsége, mint basison nyugszik, szükségkép következik, hogy a mostani zsinat a haladás útján hatalmas lépést tegyen előre s az egyházközség jogait is *kiterjessze!* S ime mit tapasztalunk, hogy a zsinat az egyházközséget legvitálibb jogától fosztja meg.

Ugyan csak Okolicsányi írja, „hogy ev. egyházunk létét . . . egészséges és demokratikus alapokra fektetett szervezetének köszönhetné!” Ezzel fején találta a szöveget. Magyarországon mondhatni ez a szervezet tartotta fel az egyházat. Hát ezt a szervezetet nem lazítani, de erősíteni, „fejlesztetni” kell.

E helyett az új elvi álláspont a demokratikus szervezetet — hierarchikus szervezetté fogja át szervezni!

Ez kérem nem az egyházaknak közös joga, a melyet esetleg egy szavazat többséggel el lehetne intézni. Ez minden egyes egyháznak különleges joga, melyet attól — még abban az esetben sem szabad elvenni, ha a többi egyház mind lemondana jogáról: Mert nem az egyházak közönsége adta az egyes ecelesiának a jogot, hanem ez ősz eredeti privát joga minden egyes egyházközségnek, a mely jognak közös gyakorlására egyesültek az egyházak, de nem azért hogy arról lemondjanak, vagy akár még oly illustis testület által tőle megfosztassanak, hanem hogy azt lehetőleg egyöntetűen „gyakorolják.” És a míg egyetlen egy ecelesia akad, a mely e jogához ragaszkodik — ez tőle semmiféle hatalmi tényvel vagy tetszetős frázissal (mely mögött ki tudja mi féle célzatok lappanganak.) elvenni nem lehet. És ha az ecelesiában a többség azt határozná, hogy e jogát feladja, de akadna egy ember, a ki az ecelesia jogát, fel akarná tartani — azt a jogot elvenni, feladni nem szabad. Miért? Egyszerűen azért, mert vannak dolgok, a melyek discussio s így határozat tárgyát nem képezhetik. Nem lehet pld, keresztény szempontból discussio tárgyává tenni azt a kérdést: hogy van-e Isten? Se azt szótöbbséggel eldönteni nem lehet. És ha csak egy ember van azon a gyűlésen a mely szótöbbséggel elfogadná hogy nincs Isten, egy ember, a ki ez ellen tiltakoznék — ez az egy ember nem lenne rá kényszeríthető, hogy meghajoljon a többség határozata előtt!

Ilyen „van Isten!” féle tesis egyházunkban az egyházközség autonómiája. Ezt discussio tárgyává tenni nem szabad. Csak ezen az alapon — de ellene, vagy csak gyöngítésére semmit!

Ha az egyházközség autonómiáját támadó elvi álláspontnak érvei lennének, még azok előtt sem hajolnám meg. Mert hisz' érvet minden fiscális talál állításának bizonyítására.

Nekem nem az érv a fő, hanem az egyházközség autonómiája. Mit ér nekem a szép predicatio, ha egyszer a kedvesem — a kinek különben még jó ideig örülhetnék — csak a szép predicatio kedvéért a koporsóban fekszik. De én még eddig — frázist igen, de érvet nem hallottam, a mely az autonómia megnyomorítását indokolná.

Mert az érvnek el nem fogagható, hogy így (t. i. az új elvi álláspont mellett) célszerűbb a választás megejtése. Mert itt az a kérdés: kire nézve? Mert az ecclesiára nézve — a kinek bőrére megy a választás — csak nem lehet célszerű, ha a a candidatióból épp' azt zárják ki, a *kit ő vagy legalább egy párt választani akarna?* . . .

Aztán ha a célszerűségi szempont vezérel, ki mondja meg, hogy hol van ennek a határa? Említettem, hogy ez a bizottsági új elvi álláspont csak az első lépés s azután következik a többi. S mily hamar beteljesedett profeciám. Első cikkem megírása után olvasom, hogy egy zsinati tag indítványozta, hogy kandidáljon a püspök 4—5 jelöltet s ezek közül válasszon az egyház. Ugyan kérem minek az a ceremónia? Mert nem indítványozta mindjárt: nevezze ki a püspök a lelkészt. Ez is rendszer — a rom. katolikusoknál is így van, most már az állam is kifogja nevezni a megyei tisztviselőket is. Németországban is sok helyen így van. Ez külső adiaforon — a hitéletet ez nem érinti stb.

Mert hát az a püspök jobban tudja az egyház érdekét és hogy ki való oda és ki nem?

Ugyan kérem? Nem egyéb ez tetszetős frázisnál. Tetszik tudni, mit beszéltek Márton mesternek, mikor nősült s hire ment, hogy Dóra Katalint fogja nőül venni? „Hogy vehet ő el egy olyan esinosnak is alig mondható jelentéktelen személyt, hisz' bármely első család legszebb leányát megkaphatná?!”

— Hagyjátok el — mondá Márton mester — ha az én szememmel néznétek az én Katámat, a legszebb leánynak látnátok Wittenbergben.

Ezentul azonban nem lesz szüksége az eklézsiának látó szemekre . . .

Nógrádban történt a boldogult Zelenka püspökkel, hogy candidatus korában egy eklézsiában fellépett, egyéb concurrensait, főképp a választáskor győztes maradtat messze tulszárnyalván — szerencsésen megbukott. Mikor az esperes neheztelőleg korholta a gyülekezetet, hogy tudták azt a jeles fiatal candidatust elejteni, akkor a tanács bölése elő álván ilyen szónoklatot tartá:

nagytiszteletű esperes uram, megkövetem alásan ne tessék haragra gerjedni, de a Zelenka úr nem nekünk való ember. Ámde az esperes úr ugyan- csak haragra gerjedve kiáltott rája: miért?! hát nem jó szónok, szép alak stb.? „Azért kérem, volt a szerény válasz — mert ezt nálunk két évig sem fogják meghagyni!“ S választottak egy embert, a ki sokkal szerényebb tehetséggel, de lelkipásztori hűséggel majd egy fél századig szeretett lelki atyja lett a gyülekezetnek s maga is egy elégedett jó kedvű szolgája volt az Úrnak.

Különben itt semmi féle más szempont figyelembe nem jöhet! A szabad választással áll vagy esik az autonómia, az autonómiát pedig semmiféle ürügy alatt csonkítani nem szabad.

Az új elvi állásponttal be fogja tenni a farkas a Piroska konyhájának ajtaján az első lábát. S ez a farkas a hierarchia farkasa lesz, amely autonómiánk szép Piroskáját darabonként fel fogja falni.

Reméljük, hogy a plenumban lesznek elszánt férfiak, a kik ennek az új elvi álláspontnak útját fogják állni. Hallottunk olyan zsinati programnyilatkozatot, hogy az illető zsinati képviselő megfogadta, hogy az autonómia testébe egy szilánkot se enged beékelni. Azt hiszem, hogy az autonómiának nem egy ilyen elszánt barátja lesz majd a plenumban, a kiknek szívós elvi álláspontjukhoz, az autonómiához való ragaszkodásán meg fog törni a halálos csapással fenyegető hullám!

Mert igaza van ismét Okolicsányinak midőn írja, hogy: „a hierarchicus irányzattól, mint a prot. lelkiismereti szabadsággal merőben ellenkező s azt lenyűgöző gonosz szellemmel — örökre szakítanunk kell“ . . . Ez a szellem most kezdi bontogatni szárnyait. Legyen ébren az autonómia minden barátja, „nequid respública detrimenti capiat“ Ne engedjék egyházi alkotmányunkban új elvi álláspontok behozatalát; de „tartsák meg azt amink van, hogg senki el ne vegye a mi koronánkat!“ Ha pedig mégis elkövetné a zsinat azt a végzetes lépést, hogy az új elvi álláspontra helyezkedve az autonómia sarokkövét kidöntené — ezzel a visszavonás olthatatlan tüzét szórná egyházunk épületére s egyházunk lassu elhalását csak siettetné, s megfojtaná nem az autonómiát, de az egyházat mely az autonómiával áll vagy esik.

S így bekövetkeznék amit Luther a zsinatról mondott, hogy „sinodus nodus!“ S élénekelheti majd a ki megéli, hogy

„Rossz időket élünk, rossz esillagok járnak
Isten óvja nagy csapástól mi magyar hazánkat“

Minden egyház tárgyalja az ügyet. Minden egyház tiltakozzék a zsinati bizottság azon elvi

álláspontja ellen, mellyel a zsinati alkotmány 11. §-át csorbítani s az egyházközséget szabad választási jogában a püspököknek adandó úgy nevezett discretionális jog által korlátozni terveli.

S e tiltakozását akár az esperességi gyűlés útján, akár közvetlenül a zsinat elnökéhez terjessze fel!

Farkas Gejza.

A zsinafi tanügyi bizottság ülése.

II.

Mult számunkban közölt referadánkat folytatva a tanügyi bizottság Dr. Molnár Viktor elnökléte alatt tartott ülésében a következőkben állapodott meg.

1. A tanügyi bizottság Draskóczy Lajos indítványára kimondotta, hogy az iskolanemek részletes felsorolását megkivánja a törvényben.

Gömöry János reámutat arra, hogy az E. A. és a zsinati bizottság javaslata következetesen „fő- és algimnáziumok“-ról szól. Ez elnevezés helytelen. Csak gimnáziumaink vannak (1883. XXX. t.-c.) Papp József hasonlóképen reámutat a „nem önálló tanítóképzőintézetek“ helytelen elnevezésre. A bizottság a törvényjavaslatban e két iskola precíz elnevezését: „gimnázium, tanítóképzőintézet“ öhajtja alkalmazni.

Pröhle Henrik felveti az eszmét, valjon nem lehet-e a középiskolai tanárképzést a teológiával kapcsolatba hozni. Hirschmann Nándor szerint e kérdésről olyan értelemben lehetne szó, amint azt a benedekrendi stb. szerzetesek tanárképző szemináriumában megvalósítva látjuk. Elnök szintén hangsúlyozza, hogy nagyon üdvös volna, ha iskoláink és az egyház között a tanárképzés szempontjából a kapcsolatot megtalálnók. Reámutat a szász egyháznak e tekintetben ideális szervezetére. Örül, hogy a bizottság e kérdésben vele egy véleményben van. Nagyon jól tudja, hogy e kérdés megoldása nálunk sok nehézségbe ütközik.

Draskóczy Lajos a főiskolák felsorolására nézve indítványt nyújt be. Ezt módosítja dr. Masznyik Endre azzal az indítványával: mondja ki a törvény, hogy akadémiákon kívül jogunk van fakultásokat, egyetemet is felállítani. Hivatkozik arra, hogy a pozsonyi egyetemmel kapcsolatos theologiai fakultás szervezése milyen nagy, szinte elháríthatatlan nehézségekbe ütközik. A kormány utolsó egyetemes közgyűlésünk kérelmét ridegen visszautasította. Véleménye szerint, ha az egyetemmel kapcsolatban nem is, de ettől függetlenül valamelyik meglévő teológiánk kifejlesztésével, az önálló theologiai fakultás könnyen megvolna

valósítható. E fakultás mellett idővel a tanárképzőintézet is fel volna állítható s így az a cél is el volna érhető, melyet az elnök és Pröhle az előbb az egyház égető feladatának mondtak.

Bancsó Antal ellene van a „hittudományi“ és a „fakultás“ elnevezésnek. Magában álló, eggetemtől független „fakultás“ el sem képzelhető. Ragaszkodik az „akadémia“ elnevezéshez. Az egyetemmel kapcsolatos fakultáshoz való jogukat azonban ő is fenntartandónak véli.

Draskóczy Lajos figyelmeztet arra, hogy a kormány mai kulturpolitikájának vezéreszméje az, hogy egyes főiskolákat nem akar fakultási jogosítványokkal felruházni. De ha ez irányban ez idő szerint elutasításra is találunk, nekünk jogunkról lemondani nem lehet; tehát a jövő szempontjától a főiskolák elnevezésében is jelezni kell a törvényben ama törekvésünket, amelynek végső célja az egyetemi fakultások (jogi, theologiai és bölcséleti) megvalósítása. Jeleznünk kell ezt annyival is inkább, mert az eperjesi Kollégiumban fennálló két főiskolában még fokozottabb mértékben meg vannak azok az előfeltételek, amelyekből a lelkészképzésnek egyetemes színvonala függ és a mely feltételek Eperjesen biztosítják e törekvések megvalósulását, azaz a mostani két eperjesi főiskolának fakultássá való fejlesztését, amely törekvésben az eperjesi kollégiumot — remélhetőleg — ép oly egyértelemmel fogja támogatni az egyetemes egyház, mint eddig — sajnos eredménytelenül — a pozsonyi főiskolát.

Dr. Mikler Károly a „jogakadémia“ elnevezés helyett ragaszkodik a „jog- és államtudományi kar“ elnevezéshez. S ezt megokolja az 1874. évi erre vonatkozó miniszteri rendelettel. A törvényhozónak ragaszkodnia kell a precíz terminológiához.

Dr. Masznyik Endre a theológiák elnevezését illetőleg szintén jogforrásra hivatkozik, az E. A.-ra. Sajnosan konstatálja, hogy a theológiák terminológiáját illetőleg az E. A.-al szemben visszafejlődés van. Nem hajlandó az E. A.-ban biztosított jogról lemondani. E törvényre támaszkodva csatlakozik Draskóczy indítványához. A bizottság ez indítványt elfogadja. Az elnök konstatálja, hogy a meglévő állapotokkal ez indítvány nincsen ellentétben. Miután Bancsó a jövő fejlődése szempontjából álláspontját feladja, a bizottság a főiskolákat az előadó szövegezésében így állapítja meg: 1. Hittudományi kar (a theologia-akadémia elnevezés helyett) 2. jog- és államtudományi kar. 3. Bölcsészeti fakultás. Evangélikus tanárképzőintézet. 4. Egyetem.

2. Elnök felveti a theológiákkal kapcsolatban, vajon a tanítók lelkészekké képzése nem volna-e kívánatos és lehetséges? nagy a lelkész hiány,

kiseb helyekre lelkészt nem lehet kapni, a filiákban az ily lelkész-tanító a lelkészi teendőket is végezhetné.

Pröhle, Draskóczy az eszmét helyesli. Ha a lelkész-tanító képesítéssel bírna, ott a hol nincsen tanító, lelkész a tanítói teendőket is végezhetné.

Elnök rendkívül fontosnak tekinti az egyház szempontjából e kérdés helyes megoldását. Hivatkozik ismételtén a szász egyház példájára. A bizottság osztja az elnök véleményét, de mivel az eszme nem ért meg teljesen, törvényhozással ezt realizálni korainak tartja.

3. Az emberbaráti nevelőintézetre nézve kimondja a bizottság, hogy ezeket a belmissziói bizottság körébe utalja. Felsorolásukat azonban itt tartja szükségesnek, mivel ezek részben nevelő intézetek.

4. Magas nivóju vita fejlődött ki az iskolák államosításának mikén való megakadályozásának kérdésében. Hozzászóltak igen sokan. Egyhangulag elfogadták az előadó javaslatát: „tanintézetek végleges megszüntetése a fenntartó testület felterjesztésére csak egyetemes közgyűlési határozattal történhetik.“

5. Az iskolák ellenőrzésére és adminisztrációjának gyorsabbá tételére nézve elfogadta a bizottság az előadónak következő javaslatát: Az egyházmegyei, egyházkerületi elnökség, valamint az egyetemes felügyelő jogosítva vannak a felügyeleti és ellenőrzési jogot az összes alárendelt iskolákban közvetlen és személyesen gyakorlati és esetről-esetre az alárendelt iskolába iskolalátogatókat és szak felügyelőket küldeni. Az eredmények és gyors tanügyi adminisztráció érdekében az egyházi hatóságok tanügyi intézkedési jogaik egyrészt az elnökségre átruházhatják. Ezen átruházott hatáskört főbb vonásaiban minden foku hatóságra nézve külön az iskolai bizottságok szervezetéről szóló szabályrendelet állapítja meg. Ma ezen szabályrendelet állapítja meg a megbízott szak felügyelők és iskolalátogatók hatáskörét.

6. Az iskolák állami segélyezésénél az iskolák autonómiájának megvédése szintén foglalkoztatta a bizottságot. Az elnök itt a mult nagy hibáira mutat reá. Az alapítványi segélyezést kellett volna annak idején kívánni. Igaz, hogy iskoláink a segélyre reá szorultak s azok nélkül nagy részük elsorvadt volna, de mégis azt hiszi, hogy ha az egyház nem időről-időre fogadja el az autonómia csorbulásával járó segélyeket, hanem követeli az őt jogosan megillető alapítványi jellegű segélyezést, már régen célt ért volna. Persze ma már a tényeken változtatni nem lehet. Gömör János reá mutat arra, hogy az újabb állami fizetési kiegészítések (jogakadémia, tanítóképző és gimnázium) még törvényhozással

sincsenek biztosítva, ellenben a kormány az e címen adott segélyezések ellenében autonómiánkba ütköző jogokat biztosított magának (tanítóképző intézetek); a tanítók segélyezése törvényhozásilag történt ugyan, de ez is az autonómia esorbulásával járt. Felveti a kérdést, vajon a zsinati törvényben nem lehetne-e e segélyezésekkel szemben az iskolák jellegének megvédésére óvó intézkedéseket tennünk? Talán helyes volna intézkedni a fölött, hogy az egyházi főhatóságok minden iskoláink autonómiáját érintő kormány intézkedés kibocsátása előtt keressék a kormánnyal való érintkezést. *Dr. Mikler Károly* az egyház legégetőbb kérdésének tekinti az iskolák állami segélyezésének megoldási módját. A Gömörly által javasolt utat-módot azonban megfelelőnek nem tekintheti. *Bancsó Antal, Hollós János* hozzászólása után elnök felveti a kérdést, vajon tanácsos-e a törvénybe e kérdést bármilyen formában megoldani. Nagyon jól tudja u. i. azt, hogy p. u. középiskolák tanárainak állami fizetés kiegészítése, amely az ó államtitkári működése idejében egyszerű miniszteri rendelettel minden feltétel nélkül lett folyósítva, mily nagyot lendített középiskoláinkon. Sok esetben tehát jó reánk nézve, ha az E. A. nem intézkedik. Hivatkozik a szászegyház törvényeire. E törvényekben sehol sincs még megemlítve sem az állam, nem történik hivatkozás az állami törvényekre, a kormányra stb. Így aztán érthető, hogy Magyarországon a legideálisabb autonómiája a szászoknak van. Legkönnyebb az ily segélyeket igénybe venni, de az ellenérték a tapasztalás szerint rendesen nagy. *Dr. Mikler Károly* és *Maszyik Endre* hozzászólása után a bizottság kimondja, hogy e kérdésre néze maradjon változatlan az E. A. 193 §-a.

7. Ezután a bizottság az előadó javaslatára több kisebb változtatással elfogadja a zsinati bizottság javaslatát az iskolák felállíthatására nézve. Előadó felveti azt a kérdést, vajon mi történjék akkor, ha egyesek, testületek intézeteiket az egyház felügyelete alá akarják helyezni? *Dr. Maszyik Endre, Pröhle Henrik* e kérdés megoldását nem tartják törvénybe valónak. A bizottság így határoz.

8. Előadó javaslatára a bizottság kimondja, hogy kívánatos a jövő kedvezőtlen alakulása esetére (államosítás) ha minden iskola alapot létesít; de ez háztartási kérdés lévén, *Pröhle Henrik* és *Maszyik Endre* indítványára áttétetik a pénzügyi bizottsághoz.

9. Előadó javaslatára *Dr. Mikler Károly* és *Händl Vilmos* felszólalása után kimondja, hogy iskolák államosítása, községesítése az egyetemes

közgyűlés útján az illetékes hatóságok meghallgatása alapján történjék.

10. Az iskolák tanügyi rendszerére a tanárok, tanítók szolgálati viszonyaira a tankönyvek engedélyezésére nézve az előadó javaslata ment keresztül. E kérdésekben az egyetemes közgyűlés dönt az alsóbb fokú hatóságok meghallgatása alapján.

11. Nagyobb vita támadt a tanárok, tanítók díjazásának kérdésénél. Az előadói javaslat többé kevésbé egyezett a zsinati bizottság erre vonatkozó javaslatával; a tanerők díjazása a megfelelő állású állami tanerők díjazásával egyenlővé teendő. Elnök szerint e §. elhagyandó. Mert az egyház vagy képes a megfelelő díjazást megadni vagy nem. Ismételtén kifejezést ad azon véleményének, hogy helytelen részünkről a zsinati törvényben az államra hivatkozni. Nagyon jól tudja, hogy mit jelent az egyházra nézve, ha jól fizetett tanerői vannak. Szerinte iskoláinkkal állunk vagy esünk. Ne értsék tehát őt félre, nem a tanerők jobb javadalmazása ellen szól s ha valaki e §-t megtudja úgy szövegezni, hogy abban az államra nem történik hivatkozás, elfogadja azt. A tanítók és tanárok társadalmi megbecsültségéért is küzdeni akar. Ilyennek tekinti azon főrekvést is, amely szerint lehetővé kellene tenni a tanítóknak a lelkészi pályára való átlépését. *Dr. Mikler Károly* a kérdés lényegét illetőleg az elnökkel egy véleményben van, nem tartja helyesnek az államra való folytonos hivatkozást, mindazonáltal e §-t fenntartandónak véli és pedig oly módon, hogy az előadó szövegezéséből az „állami“ szó maradjon ki. *Gömörly János* úgy vélekedik, hogy ha a tanárok díjazásáról egyáltalán szó van a törvényben, a díjazás normájául el kell valamit fogadnunk. Már pedig nálunk más norma el nem fogadható, mint az állami tanerő díjazása. Habár ő is meghajlik az elnök érvei előtt, ez esetben kikerülhetetlennek látja, hogy az államra ne történjék hivatkozás. *Kaczián János* hivatkozik arra, hogy az 1907 évi törvény már is kimondotta, hogy a felekezeti tanítók fizetése az államiakéval egyenlővé tétessék. Ha tehát az állam ezt megköveteli, nincsen semmi ok arra, hogy mi is u. ezt törvényünkbe ki ne mondjuk. *Draskóczy Lajos* ugyanígy nyilatkozik az érvényben levő E. A. megfelelő intézkedéseire. Ezekután az elnök módosító észrevételeivel a bizottság az előadó javaslatát elfogadta.

11. A zsinati bizottság javaslatának 237 §-át, amely a tanárok és tanítók képesítésére, működésére vonatkozik, egyszerűbben és tömörebben óhajtja formába önteni.

12. A tanerők választására nézve az E. A. 198 §-át jobbnak tekinti a bizottság a zsinati

bizottság 238 §-ával szemben.

13. A tanerők áthelyezésének lehetővé tételét a bizottság kívánatosnak mondotta ki.

14. A vallásoktatás kérdése szintén hosszabb ideig foglalkoztatta a bizottságot. Így különösen a vallásstanároknak az egyházhoz való jogviszonyának rendezése. Kaczián János a budapesti vallásstanárok érdekében szólal fel, akik nem lelkészek, de azért szolgálatukat az egyház igénybe veszi, nem tanárok, mivel a tanári állás előnyeit nem élvezik. A bizottság szükségesnek látja, hogy e kérdéssel behatóan foglalkozzék. Eljogadja az előadó javaslatát.

15. Az elemi iskolák tantervére nézve a bizottság szemben a zsinati bizottság javaslatával (245 §.) fenntartandónak véli az E. A. rendelkezését (205 §); különösen pedig azt a részét, amely a vallásoktatás tanítási nyelvére vonatkozik. A bizottság e határozatát teljes egyértelműséggel hozta.

16. Behatóan foglalkozott a bizottság a népiskolák, polgári iskolák és középiskolák szervezetével stb. Mivel azonban e kérdések az egyház érdekeit nem érintik, azoknak ismertetését mellőzöm.

17. A szuplikáció ügye különös érdeklődésre talált. Mellette szólaltak fel és pedig nagy melegséggel maga az elnök, továbbá Gömör János, Pröhle Henrik, Draskóczy Lajos annak megváltását kívánták Hollós János, dr. Masznyik, ez utóbbi azonban csak az esetben, ha az intézmény nem volna megmenthető. Pröhle, majd az elnök ismételt hozzászólása után olyképen határozott a bizottság, hogy a szuplikáció fenntartandó, de korszerűen átszervezendő.

18. Gömör János reámutot arra, hogy a bejáró óraadó tanároknak, így különösen a más vallású hitoktatóknak helyzete iskolánkban a törvénytervezetben nincsen szabályozva. Pedig erre szükség van. A klerikalizmus térhódítása az utolsó évtizedben szembetűnő; tudjuk, hogy kísérleteket tesznek e szellemet még a mi iskoláinkba is beesempészni. Meg kellene tehát állapítani, hogy mi az ilyen hitoktatónak joga az iskolában és az iskolán kívül. Az elnök e kérdés tisztázását fontosnak tekinti, mivel a klerikalizmus agresszív jellege nyilvánvaló, sőt az állami iskolákban, amelyeknek felekezetenkülieknek kellene lenni, sok helyütt a klerikalizmus dominans szerephez jutott. Nem lehetetlen hogy a Mária-kongregációk valamilyen formában beférkőzzenek a mi iskoláink falai közé is. Fischer Miklós szerint e veszedelemnek elejét lehet venni. Iglón, ahol a róm. kath. tanulók legfőbbnek vannak, a hitoktató a tanulók között a Mária-kongregációt megszervezte, mint ifj. egye-

sületet. A mint ezt ő, mint igazgató megtudta, a hitoktatótól bekérte az egyesület alapszabályait. A hitoktató azt megtagadta, mire ő az egyesületet megszüntette. Több felszólaló hangsúlyozza, hogy e téren nem kell a törvénybe bevenni semmit, mivel a középiskolai Rendtartás eddigi intézkedései elegendőek. Hirschmann Nándor nem osztja ezt a nézetet. Megdöbbenően szomorú példával illusztrálja a klerikalizmus vakmerő behatolását iskoláinkba. Reájött, mint igazgató, hogy a pozsonyi liceum esekély számu róm. kath. tanulói a hitoktató biztatására a szülők és ismerősök körében gyűjtést indítottak egy intézeti ifjusági lobogóra, amelyet az ifjuság úrnapi és egyéb egyházi körmenetek alkalmával használt volna. A lobogó el is készült e felirással: „Pozsonyi evangélikus liceum róm. kath. tanulói lobogója“. A titokban végzett akció erre természetesen nyilvánossá lett. Dr. Mihler Károlyt az elhangzott felszólalások meggyőzték arról, hogy itt a klerikalizmus részéről tervszerű akcióval állunk szemben. Igaz, hogy az ifj. egyesületek alapszabályainak jóváhagyási joga a tanári testületek kezében van. Nem szeretne azonban, ha a tanári testület, mint ilyen döntene határozatával ilyen kényes kérdésben. Tudjuk, hogy sok iskolánk teljesen klerikális társadalmú városban van nem lehetetlen, hogy az államhatalom is idővel klerikális kezekbe jut. Ilyen körülmények között a tanári testület a legnagyobb presszióknak lehet kitéve. Ezt ki kell kerülnünk javasolja tehát, hogy a zsinati törvénybe vegyük fel a következő §-t „Csak intézeti rendes tanár. vezetése alatt lehet ifjusági egyesületeket szervezni“. A bizottság az indítványt egyhangulag magáévá teszi.

19. Gömör János felhívja a bizottság figyelmét a középiskolai tanárok szolgálati viszonyairól szóló szabályrendelet 26. §-ra, a mely így szól: „A tanár vegyesházasság esetén köteles mindkét nemi levő gyermekeinek evangélikus vallását reverzális utján biztosítani.“ Az evangélikus egyház más téren a reverzalist erkölcstelennek minősíti. Az is ez a szó igaz értelmében. S most ez erkölcstelen jeggyerrel szintén élni akar. A felszólaló véleménye szerint e szó miatt a szabályrendelet revízióját kell kérnünk. Händl Vilmos, Kaczián János esodálkoznak, hogy ez intézkedés elkerülte az egyetemes egyházi közgyűlés figyelmét. Valószínűleg ennek oka az, hogy az egyetemes tanügyi bizottság előadója, mint közgyűlési előadó, a szabályrendelet részleteiben nem ismertetette, csak egyszerűen bemutatta s elfogadásra ajánlotta. Többeknek hozzászólása után a bizottság abban állapodik meg, hogy habár kívánatosnak tartja, hogy a vegyes

házasságban élő tanárok gyermekeiket evangélikusnak neveljék, ezt az egyház követelje is, de nem reverzális utján,

20. Ezután a bizottság *Bancsó Antal* és dr. *Mikler Károly* előadásában letárgyalta a főiskolai részt is.

21. *Draskóczy Lajos* indítványára a bizottság kívánja a törvényben kimondani, hogy a theológián a bölcsészeti tanszéken kívül legalább négy rendes tanszék legyen.

22. Kimondja a bizottság, hogy különös méltányolást érdemlő esetben gyakorlati lelkész is tanári oklevél nélkül meghívható theologiai tanárnak.

23. Dr. *Masznyik Endre* indítványozza, hogy a fakultás felállítását kérelmezzük Ő felségétől. Megindokolhatjuk e kérelmünket azzal is, hogy a horvát theologusok csak azért nem jönnek theológiáinkra, mivel külföldön magasabb képe-
sítést szerezhetnek.

Az elnök, dr. *Mikler Károly*, *Fischer Miklós* a kérdést több oldalról világítják meg. A bizottság elhatározza, hogy a theol. fakultások felállítására a zsinat intézzen felterjesztést Ő felségéhez.

24. A tanárok és tanítók képviseltetésének tárgyalása az egyházkormányzat különböző fokozatain nem tartozik ugyan a tanügyi bizottság feladatai közé, erre vonatkozóan mindazonáltal a bizottság véleményt formált és ezt elfogadás végett átteszi az alkotmány- és jogügyi bizottsághoz.

Az ülés végén *Bancsó Antal* meglehangú szavakban mond köszönetet az elnöknek és előadónak azért a páratlan buzgóságért, amellyel a tárgyalásokat vezették s annak magas színvonalát biztosították; elnök elismerését fejezi ki az elért eredmény felett, különösen kiemelve az előadónak az evangélikus tanügy minden részére kiterjedő javaslatait, köszönetet mond fáradhatatlan munkásságáért; az előadó viszont a szakelőadóknak mond köszönetet. Ezzel az ülés végett ért. A bizottság tanácskozásai két napig tartottak; és pedig az első napon egyfolytában d. e. 9 órától d. u. 1/3 óráig, a második napon d. e. 9—1 óráig, d. u. 1/3 esteli 8 óráig.

* * *

B E L É L E T.

Felügyelő választás. Az *ujpesti* evang. gyülekezet febr. 22-én tartott közgyűlésén a *Benkovic Imre* elhalálozása folytán megüresedett egyházfelügyelői állásra egyhangú lelkesedéssel *Jarmacshy Sándor* dr. városi főjegyzőt választotta

meg; ugyanez alkalommal betöltötték a II.-od felügyelői állást is, amelyre *Wurmb Elemér* fővárosi árvaszéki ülnököt választották. Mindkettőt nagy közönség jelenlétében *Geduly Lajos* lelkész iktatta be hivatalukba. A gyülekezet nagy bizalommal és reménységgel néz az új egyházi vezérek működése elé.

Egyházmegyei felügyelőválasztás. A horvát-szlavon egyházmegyében a *Weiss Mihály* elhalálozása folytán megüresedett felügyelői tisztségbe a gyülekezetek egyhangú bizalma id. *Kettenbach András* földbirtokost emelte. Beiktatása az egyházmegye évi közgyűlése alkalmával lesz. Isten áldása legyen működésén!

Próbaszónoklásra meghívás. A *lajoskomáromi* gyülekezet lelkészválasztás céljából próbaszónoklatra felkérték egyházfőhatósági engedéllyel: *Sparas Elek* némethidegkuti és *Endreffy János* selmechányai segédlelkészt.

Egyházi közgyűlés. A gölniechányai ev. egyházközség február 15-én tartotta közgyűlését dr. *Wolf Károly* egyházfelügyelő és *Hoffmann Károly* lelkész hettős elnöklété alatt. A közgyűlés legfontosabb tárgya az új orgona beszerzése volt. Hosszabb vita után a közgyűlés elfogadta az egyháztanács javaslatát és az új pneumatikus orgona felállításával *Schönhofer Antal* pozsonyi orgonagyárost bízta meg. Miután *Ebenspanger Károly* állami tanító a jegyzői tisztségről lemondott, helyére *Fuchs Imre* városi mérnök lett megválasztva.

Községi segély. *Kisvárda* politikai község az ottani evang. hívek kérésére egy építendő imaházra, avagy lelkészlakra 6000 korona segélyt szavazott meg.

Halálozás. *Wagner Rudolf* in, a kőszegi ev. felsőbbteleányiskola kézimunka tanítónője rövid kinos szenvedés után február hó 22-én 44 éves korában elhunyt. A megboldogultban az intézet a növendékeket szerető, buzgó munkását vesztette el.

Lelkészwálasztás. A nagyszokolji, tolnamegyei gyülekezet egyhangú választással lelkészeül megválasztotta a gyülekezet adminitratórárt *Fábry Lászlót*.

Segédlelkészi meghívás. A miskolczi gyülekezet segédlelkészi minőségben meghívta *Ódor Lajos* paksi káplánt.

Személyi pótlék folyósítás. A vallás-és közoktatásügyi miniszter *Ambrózy Albert* nagyszalóki tanító részére évi 800 korona személyi pótlékot folyósított.

Polnis János meghalt. Sok felnőtt embernek megdobban a szíve e hír hallatára, mert a megboldogult 27 éven át a rimaszombati egy. protestáns főgimnázium tanára volt és egész nemzedékek kerültek ki nevelése alól; tanári működését mindig buzgón és lelkiismeretesen töltötte be, s kartársai és tanítványai kegyelettel őrizik emlékét. A főgimnázium külön gyászjelentést adott ki s kitűzte épületére a gyászlobogót. A 73 évet élt érdemes férfit folyó hó 23-án este hunyt el Abonyban, a hol nyugdíjából élt 17 év óta. Neje Polnisné Knispel Méta, leánya Polnis Janka és sógornője Knispel Johanna gyászolják. Temetése febr. 25-én volt.

Estély. 1914. március 11-én, szerdán este fél 6 órakor az Iparosképző Prot. Egylet nagyszobájában (VIII. ker. Alföldi-utca 3 sz.) az Ifjú Évek munkatársainak közreműködésével változatos programmal hazafias estélyt tart, a melyen a megnyitót *Algöver* Andor fővárosi vallás tanár mondja, — a kinek *Sixti Pál* című életképét is fogják bemutatni.

Vallásos estély. A *szarvasi* ág. hitv. ev. főgimnázium ifjúsági gyámintézete 1914. évi márc. hó 8-án (vasárnap) d. u. fél 6 órakor a főgimn. tornacsarnokában vallásos estélyt tart, a melyen *Az ember a biblia világánál* címen *Mendöl* Lajos főgimn. tanár tart felolvasást.

Halálozás. Február hó 26-án hajnalban meghalt *Felkán Emericz* Ödön ny. tanító és az ev. egyház felügyelője 71 éves korában. A boldogultban, ki úgy tanítói mint egyházfelügyelői minőségében *Felkán* általános tiszteletnek örvendett, egyetlen leánya *Elma* férjezett *Fischl* Tóbiásné, hón szeretett édesatyját siratja. Temetése f. hó 4-én ment végbe nagy részvét mellett.

Rendes közgyűlés. Az *Iglói Evang. Diakonissza Nőegyesület*, f. évi március hó 1-én, vasárnap délután fél három órakor tartotta meg az evang. főgimnázium dísztermében VI-ik rendes közgyűlését a következő tárgysorozattal: 1., Az utolsó közgyűlés jegyzőkönyvének kihirdetése. 2., Az elnöknő évi jelentése. 3., Jelentés és határozathozatal néhai özv. *Kobelt Róbertné* hagyományára ügyében. 4. Jelentés az 1913. évi felülvizsgált számadásokról. 5., Esetleges indítványok.

Ösztöndíj. Lapunk múlt számában jeleztük, hogy a *dobsinai* ev. egyház presbyteriuma február hó 22-én fog dönteni a *Gömöry Gusztáv-féle* alapítvány kamatainak odaitélése tárgyában. Most közölhetjük, hogy a fenti alapítvány kamatát *Pocsubay* János kassai és *Fábry* Pál budapesti ipari szakiskolát látogató ifjak között egyenlő arányban osztotta meg az egyház presbyteriuma.

Belmissziói eredmények. A magyar keresztyén ifjúsági egyesületek vallásos, sociális és ismeretterjesztő munkája szépen halad a vidéken is. *Alistálon* külön helyiséget béreltek az ifjak és a biblia órákat nagy számban látogatják. *Biharderecskén* a tagok készítik könyvtárszekrényeiket. *Élesden* méhkasok fonása mellett folytatnak eszmecsérét. *Felsőcsernátonban* bibliamagyarázattal végződnek a háziipari tanfolyam órái, a bibliaórákat állandóan 25 ifju látogatja. *Péczen* tambura zenekar van alakulóban. *Czinkótán* énekkar szervezésével kezdődik a mozgalom. *Választon* vetített képes előadások toborozzák az ifjúságot, és cigánylegényeknek külön bibliaórát tartanak. *Mezőtúron* a céllövészlet mellett esperantó tanfolyamot vezettek be. *Beregsurányban* a pálinka ellen folytatnak eredményes küzdelmet. Az egyesületek lapja, az *Ébresztő*, melynek cikkei vallásos estélyeken felolvashatók, már Amerikában is terjed a magyarok között. E néhány a sok közül kikapott példa is teljesen igazolja, hogy a keresztyén ifjúsági egyesületi munkához fűzött reménységek beváltak, s hogy ez a munka a belmisszióknak kiválóan alkalmas eszköze úgy az ifjúság, mint ezáltal a gyermekek és a felnőttek között is.

Protestáns esték. A „Magyar Protestáns Irodalmi Társaság“ Pozsonyi Köre az egyetemes evang. theologiai akadémia tanárai által kezdeményezett és évek során át sikeresen tartott „Protestáns Esték“-et munkakörébe átvéven, ugyan azon címen kiváló erők szíves közreműködésével az e célra legalkalmasabb adventi és bójti időben építő és ismeretterjesztő felolvasásokat rendez. A felolvasások délután 5—6 óráig a theol. akadémia dísztermében (Konvent-utca 13. l. emelet), tartanak.

Szeretevendégség. A budapesti deákteri Konfirmált Leányok Egylete bójt első vasárnapján szeretett vendégséget tartott, melyen igen szép és előkelő közönség vett részt. Képviseleve láttuk ott egyházi társadalmunk vezéreit, de egyházunk egyszerűbb, buzgó tagjait is. Első ilyen ünnepe volt ez az Egyletnek, melynek mély buzgóságu tagjai vasárnapi iskolákat vezetnek, bibliaórákat, varróórákat, vallásos ismereteket ápoló és terjesztő összejöveteleket tartanak, s komoly evangéliumból táplálkozó jellemeket törekszenek nevelni önmagukból s környezetükből. A sikerült kedvesen és fesztelenül komoly este énekléssel s *Broschkó* G. Adolf lelkész imádságával kezdődött, utánna pedig *Kayser* Margit szavaltta el bájos közvetlenséggel *Várad* A., *Szivárvány* c. költeményét. A teafelhasználás előtt *Marcsek* J. segédlelkész üdvözölte a megjelenteket. Majd

Megyeresy Béla az Ifjusági Ker. Egyesületek utazótitkára tartotta meg nagy érdeklődéssel s komoly gondolatok ébresztésével tartalmas előadását „nők és férfiak a keresztyén munkában” címmel. Ez után Dirner Gusztáv orvostanhallgató mély hatást keltve játszotta el hegedűn Bach Áriáját s Hubay Berbenzét. Szent Istvány Juliska zongorakiséréte mellett. Br. Podmaniczky Pál írásmagyarázatában a keresztyénséget mint élet-erőt és elérhető ideált állította hallgatósága elé; imádságával együtt közvetlen, erőteljes bizonygató volt ez. Bedecs Vilma szavalta el végül ügyesen és hatásosan Vargha Gyuláné Győzelem c. költeményét.

A SZERKESZTÉSÉRT FELELŐS
NOSZKÓ ISTVÁN LAPTULAJDONOS.

Pályázatok és hirdetések.

Hirdetés. Budapest főszozsádságában lakó papiesalád, lehetőleg rögtöni belépésre, a háztartásban teljesen jártas, egészséges 25—40 év körüli, evang. vallású házvezetőnőt vagy házikisasszonyt keres. Levélbeni megkeresések *Blatniczky Pál* lelkészhez, Czinkotára intézendők.

Pályázat. A tolna—baranya—somogyi egyházmegyébe kebeleztet német nyelvű *mucsfa* lelk. állomásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása következő: tisztességes lakás, 210 kor. készpénz, 21 hektoliter buza, 37 hektoliter rozs, 15 hektoliter tengeri, 45 m³ fa, négy koesi széna, 13 hektoliter bor, 19,934 négyzetöl föld, a telkesektől egy pár esirke és 12 tojás, a kis béresektől ennek fele, továbbá a stóla. A pályázni szándékozók — keresztlő levél, lelkészi diploma és működési bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket a főesperesi hivatalhoz legkésőbb március hó 15-ig küldjék be. Paks, (Tolnamegye).

2—2

Horváth Sándor.
főesperes.

A gömöri ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebeleztet *sajógömöri magyar nyelvű* egyház megürült lelkészi állásra a lelkészválasztási szabályrendelet 14 §-a alapján pályázatot hirdet.

Ezen lelkészi állással a következő javadalmazás van egybekötve: 1. Kényelmel négy szobás lakás nagy kertekkel 2. Az egyház nem kongruás.

Jelentkezések 1914. évi márc. 16-ig az alólírott főespereshez küldendők.

Rimaszomban és Rozsnyó, 1914. márc. hó 2.

Kubinyi Géza
egyházmegyei felügyelő.

Terray Gyula
főesperes.

Pályázat. Az orosházi evang. egyházközség az alvégi lelkész mellett üresedésben levő *segédlelkészi* állásra pályázatot hirdet. Javadalom: lakószoba és 1200 korona.

Az állás azonnal elfoglalandó.
Jelentkezni alulírottinál lehet.

Oroszáza, 1914. január 9. Kovács Andor

ig. lelkész.

Pályázat. A tolna—baranya—somogyi egyházmegyébe kebeleztet német nyelvű *bikácsi* lelkészi állomásra pályázat hirdettetik. Javadalmazás: lakás, gazdasági épületek, készpénz 528 K 52 fillér, minden házas pártól 15.62 liter tiszta buza és ugyanannyi rozs, (a házaspárok száma 230—240), egy fél telek föld, melyet a gyülekezett munkál meg, egy drb. rét, 8 öl keményhasábfa, stóla és a sátoros ünnepek első napján perselypénz. A szabályszerűen felszerelt (ker. levéll. lelk. diploma és működési bizonyítvány) pályázatok legkésőbb március hó 15-ig a főesperes, hivatalhoz küldendők be.

Paks (Tolna m.)

2—2

Horváth Sándor.
főesperes.

Iparos és nem kereskedő 35. éve fennálló ker. czég.

Készít és javít: Kelyhek, borkanecót, oltárgyertyatartót, keresztet, esillárt, gyertyára és villanra stb. Arany, ezüst, kinaezüst, bronzból, művészies és egyszerű kivitelben. **Kelyhek** stb. tárgyak **valódi tűz-** galván aranyozás és ezüstözés **jótállással.** Tervrajz és költségvetés díjtalanul. Mielőtt mashol rendelést tesz, méltóztatassék egy arjegyzéket kérni, melyet ingyen bérmentve küld.

BITTNER JÁNOS

egyházi szerek műftöve.

Budapest, IX., Lóngai-n 23. (Bejárás Gzuczor-utca f.) 50—2

Angol bőrtutor- és bőrszék-különlegességek

gyártása. Használt bőrtutorok festetnek Kívánatra katalógust küld díjmentesen.

Szűcs A. Budapest, VII., Károly-körút 5/e.
24—2 Telefon 148 07.

WALSER FERENC

tüzoitási szerek és szivattyuk gyára

harang és fémöntöde

Budapest, VI., Lomb-utca 34-36.

(Villamos megálló: Váci-ut Láng-gépgyár.)

Legmodernebb berendezésű harangöntödeje

vállalkozik: 20 évi jótállás mellett harangok öntésére, repedt harangok átöntésére és régi harangok átalakítására fogadható új vaskoronák hozzáadásával, valamint meglevő harangozatoknak, a hiányzó harangok pótlása által, öszhangba való hozatalra, továbbá harangállóképnek hengereit vasból való készítésére és ezek helyszíni szerelésére.

Kedvező fizetési feltételek.

Kívánatra költségvetések díjmentesen.

10-2

STELCZER KÁROLY

műasztalos, oltár-
építő és templombe-
rendezési vállalata

GYŐR, Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Telefon 578.

Telefon 588.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitelben a
Villamosóra- és toronyóragyár
Budapest, Sziv-utca 32. szám.

Budapestszékesfőváros szerződéses toronyóráisai
Több arany éremmel kitüntetett. - - Költségvetés
díjtalan. - - Előnyös üzleti feltételek.

HARMONIUM ÉS ZONGORA

Mielőtt harmoniumot vásárolna, ne mulassza el a mi
főárjegyzékünket kérni!

6-40

Az országban a legnagyobb választék el-
vámolt elsőrendű amerikai és német-
országi gyártmányokban kedvezményes
fizetési feltételek mellett minden ár-
felemelés nélkül.

Képviseleik kerestettek.

HERBER ÉS BERLETH
Budapest, VII., Wesselényi-u. 53. sz.

Legrégébbi harangöntőde

alapítva 1793 évben
baktai

EGRY FERENC.

Kisgejőcz (Ungary)

Budapest, VI.,

Lehel-utca 8. a

Budapesti telefon 25-37

harang és ércöntőde, cs. és kir. szabadalmazott
harang felszerelések, vas harangláb gyár.

Kitüntetve: Páris 3 drb. érem. Varsaille 1, Moszkva 2, Bécs 2,
Budapest 4, Szeged 1, Székesfehérvár 4, Kecskemét 1, Pécs 1,
Hódmezővásárhely arany oklevél. Békésm. gazd. egyesület. Or-
szágos gazd. egyesület. Győrvidéki gazdasági kiállítás. Or-
szágos Iparegyesület. Országos vas- és fémpari kiállítás. Hon disz-
érem Ezenfelül 3 darab érdemkereszt, egy a ... érsektől.

Könyvhirdetmény. Új „Evang. Konfirman-
dusok Vallástana.“ Irta: Mayer Pál ev. lelkész,
Iklad (u. p. Aszód). Ára: 50 fill. A tiszta jöve-
delem 50 százaléka az ev. lelkészek árváinak
árvaházi alapja javára. Minthogy a hiv. bírálat a
könyv hitépítő irányát s egyszerű, világos
stilizálást nagyon kiemeli, általánosabb elterjedés
után a következő kiadások tiszta jövedelmét
teljesen a jelzett cél javára engedem át. 9-6.

Ujdonság!

Konfirmandusok

- - - kátéja - - -

Irta: Raffay Sándor.

Pályadíjat nyert mű,

negyedik javított ki-

adás, ára kötve 40 f.

Kaphatók:

Kócai Lajos

prof. irányu könyvkereskedésében,
Budapest, IV. Károly-utca 1. szám.

Mutatványszám ingyen!

Toronyórákat

gyárt elsőrendű kivitelben,
jótállás mellett

NADLER ÉS DR. SCHÖNFELD

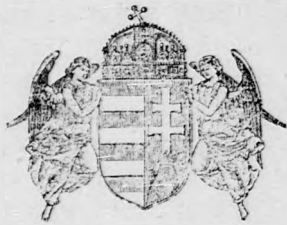
LEUCWILGER P. E. úföldai

Budapest, VII., Práter-utca 9 sz.

Alapított 1891. Telefon 14-87.

Képes árjegyzéket és költségve-
tést díjtalanul küld.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

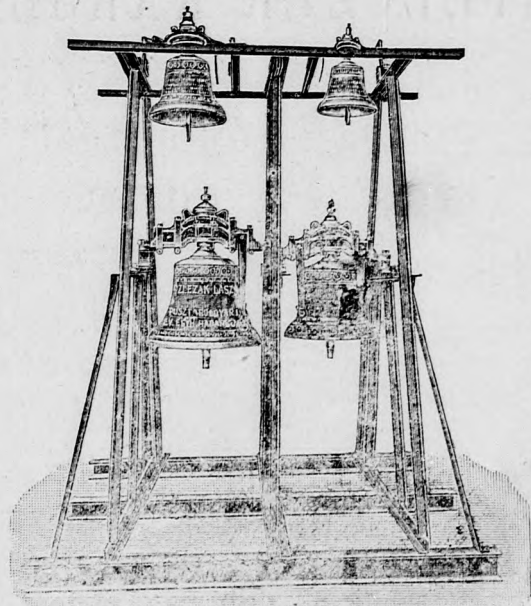
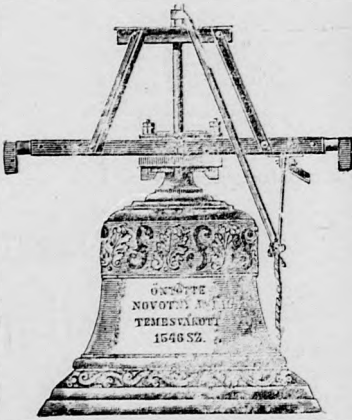
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflyukasz-
foff harangjait,

meiyeik felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896. orsz. kiállításon millenniumi nagy éremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harangöntő, harangfelszerelés és harangállvány gyára
Budapest, VI. ker. Frangepán-u. 77

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkanecók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javitásokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos éretek!

Boros-nyomda Rákosligetén Budapest mellett.